

Adviesnota aan de raad

Raadsvergadering: 9 november
2023

Agendanummer:

Team: BV

Zaaknr: 54473-2023

Onderwerp: Begroting 2024

Aan de raad

Inleiding

Voor u ligt de begroting van de gemeente Gemert-Bakel met alle verwachte inkomsten en uitgaven voor het komende jaar. Dit is de tweede begroting die het college in deze raadsperiode aan de gemeenteraad voorlegt. De Begroting 2024 beschrijft wat de gemeenteraad in 2024 wil bereiken en wat daarvan de kosten zijn. De begroting is een kaderstellend document voor het college.

Beslispunten

1. Vaststellen Begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027.
2. De investeringsbedragen uit de investeringsparagraaf ter beschikking te stellen met uitzondering van Centrumplan Milheeze, Commanderie College, KC Berglaren c.q. Gemert-Zuid, Brainportdeal korte termijn, Brainportdeal multimodale knoop waar de gemeenteraad op een later tijdstip een apart voorstel krijgt voorgelegd.

Dit onderwerp komt aan de orde in:

Gezamenlijke begrotingscommissie op 24 oktober 2023

Dit onderwerp is aan de orde geweest in:

Samenhang met eerdere besluiten en/of beleidsprogramma / raadsprogramma

Kadernota 2024 zoals behandeld op 13 juli 2023.

Op grond van de Gemeentewet (artikel 189) heeft de gemeenteraad het budgetrecht. Dit komt onder meer tot uiting in de jaarlijkse vaststelling van de begroting en meerjarenraming.

Beoogd effect

Een structureel sluitende Begroting 2024.

Duurzaamheid

n.v.t.

Argumenten

We staan aan de vooravond van een duurzame schaa sprong die we samen met de regio maken. De Brainportregio is de afgelopen jaren economisch enorm gegroeid. Het aantal banen en inwoners blijft ook in de komende jaren stijgen. Tegelijkertijd hebben we grote opgaven voor energie, klimaat en het landelijk gebied. Dit betekent dat er toenemende druk ontstaat op de woningmarkt, op mobiliteit maar ook op de leefbaarheid en kwaliteit van leven.

Het is belangrijk dat de schaa sprong die op ons afkomt ten goede komt aan de welvaart én het welzijn van alle inwoners van de regio, dus ook de inwoners van Gemert-Bakel. Deze brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. De opgaven zijn zodanig groot, dat samenwerking in de regio noodzakelijk is.

Doelen

Concreet investeren we in deze begroting onder meer in:

- Een richtinggevende Omgevingsvisie voor de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving met een duurzame groei en balans tussen het sociaal-culturele, economische en ecologische kapitaal;
- Duurzaamheid door de hele begroting heen zoals het verduurzamen van ons eigen vastgoed, het terugdringen van restafval, deelmobiliteit en het stimuleren van burgers en bedrijven om meer duurzame energie op te wekken;
- Meer woningen. Goede randvoorwaarden creëren voor het realiseren van 2.400 nieuwe woningen in tien jaar zoals met gebiedsgerichte uitwerking voor alle kernen, een geactualiseerde woonvisie en meer strategische grondaankopen;
- Meer vierkante meters voor bedrijven met als doel groei van aantal hectare werklocaties en het aantal arbeidsplaatsen;
- Betere bereikbaarheid. Een krachtige lobby om de bereikbaarheid van Gemert-Bakel te verbeteren, in de begroting zijn daarvoor ook middelen opgenomen als bijdragen aan mobiliteitsinvesteringen in de regio;
- Aantrekkelijke centra. Forse stappen maken in de realisatie van centrumplannen in de kernen;
- Een nieuw toekomstperspectief voor het buitengebied;
- Toekomstbestendiger onderwijs. Moderne onderwijshuisvesting met nieuwe scholen voor het Commanderie College (Macropedius) en het Kindcentrum Berglaren;
- Betere kansengelijkheid. Een passend (armoede) beleid voor inwoners die een steuntje in de rug kunnen gebruiken en meer inzet op een inclusievere samenleving;
- Meer inzet op gezond en actief leven. Dit gaat zowel over preventie, bevorderen van bewegen en een omgeving creëren waar het maken van een gezonde keuze makkelijker is;
- Natuur. Bevorderen biodiversiteit door onder meer aanleg van natuurgebied en ecologische verbindingzones;
- Goed kwaliteitsniveau van fietspaden, wegen en groenvoorzieningen. Zo starten we diverse onderzoeken naar fietspaden en verkeersveiligheid en trekken we twee ton structureel extra uit voor groenonderhoud.

De Begroting is meer Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden (SMART)

De opzet van de beleidsbegroting 2024 is meer SMART gemaakt. Aanleiding hiervoor was een quickscan van de rekenkamercommissie over de Begroting 2023. Zo zijn per doel streefwaarden en indicatoren toegevoegd, definities en bronnen aangegeven en is een koppeling gemaakt met bestaand beleid. Het meer SMART maken van de begroting zien we als groeimodel.

Bij het nastreven van maatschappelijke effecten is de gemeente in de meeste gevallen slechts één van de spelers in het netwerk. Complexe maatschappelijke opgaven zoals wonen, mobiliteit, armoede en klimaat worden opgepakt samen met bijvoorbeeld medeoverheden, verbonden partijen, maatschappelijk organisaties, bedrijfsleven en/of burgers.

De Omgevingsvisie is een rode draad door deze begroting heen

Op veel plekken in deze begroting wordt verwezen naar de Omgevingsvisie. In de Omgevingsvisie legt de gemeente haar ambities en beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. Het is daarbij niet enkel een optelsom van verschillende doelen. In de visie worden doelen op elkaar afgestemd.

De Omgevingsvisie beschrijft op hoofdlijnen de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het Gemert-Bakels grondgebied. Dit raakt daarmee bijvoorbeeld woningbouw, maatschappelijke voorzieningen binnen de kernen, maar ook landbouw, milieu en natuur. Het is een verplicht instrument voor zowel onze gemeente als provincies en het Rijk en is zelfbindend voor de gemeente.

Bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie worden verschillende belanghebbenden betrokken, zoals inwoners en bedrijven, maar ook interbestuurlijke partners zoals de provincie en het waterschap. Daarnaast worden ketenpartners, zoals de omgevingsdienst, veiligheidsregio of eventueel buurgemeenten betrokken.

In 2024 wordt de Omgevingsvisie aan de gemeenteraad aangeboden met daarbij een gebiedsgerichte aanpak. Daaruit kan bepaald worden op welke gebieden het huidige beleid aangepast moet worden.

Structureel sluitende Begroting in 2024 en 2025 en tekorten vanaf 2026

De Begroting is structureel sluitend in 2024 en 2025 met daarbij forse overschotten. Vanaf 2026 slaat het beeld om en zijn er tekorten. Deze jaren staan bekend als de 'ravijnjaren'.

Begroting 2024	2024	2025	2026	2027
Saldo	3.788V	4.736V	1.916N	2.032N

Op advies van de VNG laten wij de tekorten vanaf 2026 zien in deze begroting. Gemeenten krijgen volgens de VNG vanaf 2026 jaarlijks drie miljard euro te weinig van het Rijk. Dat staat voor ongeveer vierenhalf miljoen euro in Gemert-Bakel. Op het moment dat de korting van drie miljard euro vervalt is onze begroting ook in 2026 en 2027 sluitend. Die grens is gebruikt in deze begroting. Omdat 2024 structureel sluitend is vallen we onder het normale toezicht van de provincie

De omslag van een overschot tot en met 2025 naar een tekort vanaf 2026 heeft grofweg twee oorzaken. Allereerst de genoemde korting op het gemeentefonds. Daarnaast gaan vanaf 2026 de kapitaallasten voor het Commanderie College lopen van afgerond jaarlijks 1,9 miljoen euro.

Wachten op duidelijkheid van het Rijk, met 2024 en 2025 als buffer voor 2026 en 2027

Na de val van het kabinet en het controversieel verklaren van het onderwerp gemeentefinanciën zal het nog enige tijd duren voordat het Rijk met duidelijkheid komt over de korting van drie miljard euro. Op zijn vroegst zal dit bij Prinsjesdag 2024 zijn. Mocht uiteindelijk de drie miljard euro niet komen dan staan de Nederlandse gemeenten en ook Gemert-Bakel voor een flinke uitdaging om vanaf 2026 een structureel sluitende begroting te presteren.

De overschotten in 2024 en 2025 willen wij als buffer houden om bij een slechtweersscenario in te zetten voor 2026 en 2027. Eventuele ombuigingen hoeven dan niet halsoverkop te worden doorgevoerd maar kunnen 'zachter landen' in 2028 en verder.

Als de korting op het gemeentefonds vervalt zijn ook de jaren 2026 en 2027 structureel sluitend:

Effect korting gemeentefonds	2024	2025	2026	2027
Saldo Begroting 2024	3.788V	4.736V	1.916N	2.032N
Als korting gemeentefonds vervalt	0	0	4.500V	4.500V
Saldo als korting vervalt	3.788V	4.736V	2.584V	2.468V

Er is een stevige investeringsagenda van 104 miljoen euro voor 2024 tot en met 2027

De komende vier jaar staat voor in totaal 104 miljoen euro aan investeringen op het programma. Dit is een mix van het op orde houden van de basis (zoals wegen en riool), het verbeteren van het voorzieningenniveau (waaronder verduurzamen) en het vergroten van de bereikbaarheid.

Een deel van die investeringen stond al gepland. Nieuw in de Begroting 2024 zijn:

- Routekaart Duurzaamheid;
- Pumptrack en skatevoorziening;
- Financiële bijdrage aan de Brainportdeal mobiliteit;
- Uitvoering voorkeursalternatief N272;
- Nieuw audiosysteem voor de gemeenteraad.

Al deze investeringen waren al aangekondigd in de Kadernota 2024.

De aangenomen moties van de Kadernota 2024 zijn verwerkt in deze Begroting 2024

Zoals gebruikelijk in Gemert-Bakel is de Kadernota een-op-een overgenomen in de Begroting. Bij behandeling van de Kadernota zijn verschillende moties aangenomen. Al deze moties zijn verwerkt.

In het overgrote deel van de moties wordt opgeroepen tot "onderzoeken naar...". Daar is incidenteel € 125.000 voor opgenomen in de begroting. Een deel van de onderzoeken kunnen met interne capaciteit worden uitgevoerd, daarvoor zijn geen middelen opgenomen.

Structureel is het effect van deze moties in deze begroting met slechts € 3.000 nog beperkt. Eerst zal de gemeenteraad op basis van de onderzoeken een besluit dienen te nemen tot wel of niet investeren. Daarna kunnen de structurele afschrijvings- en rentelasten daarvan worden opgenomen in een tussentijdse bijstelling of in een volgende begroting.

Gemeentelijke tarieven stijgen enkel met inflatie met uitzondering van riool en leges

Voorgesteld wordt om de gemeentelijke tarieven enkel met inflatie te laten stijgen. Dat betekent een stijging van 3,9%. Hiermee houden we de lastenstijging voor onze burgers en bedrijven relatief beperkt zoals dat ook in 2023 is gedaan.

Uitzondering op dit percentage zijn de rioolheffing en leges. Bij de rioolheffing staat in het watertakenplan een stijging van 5,2% voor 2024 opgenomen boven op de inflatie.

Bij de tarieven van de leges wordt uitgegaan van volledige kostendekking. Dat betekent 5,2% als

index loonkosten voor 2024 en daarnaast een inhaalindexering van 4,2% over de loonkosten uit 2023

Beperkte mutaties na de Kadernota 2024

Er zijn weinig wijzingen na de kadernota. De vier belangrijkste zijn:

Mei- en septembercirculaire

De meicirculaire was nog niet verschenen bij aanbidding van de Kadernota 2024 en daarom toen nog niet in de cijfers opgenomen. De septembercirculaire is zeer recent verschenen op Prinsjesdag 2023 en verwerkt in deze begroting. De septembercirculaire pakt positief uit. Allereerst door een hogere vergoeding voor inflatie en positieve verschillen in maatstaven. Daarnaast een hogere groei (accres) van het gemeentefonds vanaf 2027 op basis van het bruto binnenlands product (bbp).

Incidentele vrijval kapitaallasten verschuiven investeringen

Een aantal investeringen is opgeschoven in de tijdsplanning. Afschrijvings- en rentelasten vallen daardoor later. Dit geeft een incidenteel voordeel in met name 2024 en 2025.

Moties Kadernota 2024

Op 13 juli 2023 zijn verschillende moties aangenomen door de gemeenteraad. Die zijn waar nodig vertaald in budget.

Vervallen eisen provincie 50% raming afschrijvingslasten in jaar realisatie investering

Wij starten met afschrijven van een investering het jaar nadat de investering gereed is. Dat mag volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Tot en met 2023 moest van de provincie in het realisatiejaar dan wel (fictief) 50% van die jaarlijkse afschrijvingslast worden geraamd. Dat was een theoretisch gebeuren. Daarom is die eis van de provincie met ingang van 2024 komen te vervallen.

Samenvatting aanpassingen na kadernota (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Structurele saldo Kadernota 2024	1.174V	2.362V	2.197N	3.009N
Ontwikkelingen				
Uitkomsten meicirculaire	1.258V	729V	422N	1.048N
Uitkomsten septembercirculaire	1.065V	1.043V	800V	2.144V
Aanpassingen naar aanleiding van Jaarstukken 2022	17N	17N	17N	17N
Incidentele vrijval kapitaallasten verschuiven investeringen	232V	275V	22V	0
Moties Kadernota 2024	128N	3N	3N	3N
Overige aanpassingen	163N	163N	163N	163N
Saldo Begroting 2024	3.421V	4.226V	1.980N	2.096N
Aanpassingen na Kadernota incidenteel van aard	125V	0V	0V	0
Vervallen eisen provincie 50% raming afschrijving investering	242V	510V	64V	64V
Structurele saldo Begroting 2024	3.788V	4.736V	1.916N	2.032N

Kantttekeningen

Geen.

Vervallen “oude” regelgeving

Niet van toepassing.

Uitvoering

Na vaststelling van de Begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 wordt deze ter goedkeuring naar de provincie gestuurd (voor 15 november)

Bijlagen

1. Raadsbesluit
2. Begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027
3. Detailbegroting 2024

Ter inzage gelegde stukken

1. Raadsbesluit
2. Begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027
3. Detailbegroting 2024

Gemert, 26 september 2023

het college van burgemeester en wethouders,
Secretaris,

de burgemeester,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'G. Wouters', with a long horizontal stroke extending to the right.

G. Wouters

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'O. van Veen', with a horizontal line underneath.

ing. M.S. van Veen